ขอยกเว้นชดใช้ทุนการศึกษา ... เพราะเหตุมีปัญหาสุขภาพ

โดย นางสาวจารุณี กิจตระกูล พนักงานคดีปกครองชำนาญการ
กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร
สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

เปิดปมคิด **:** เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐทำสัญญาและได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานทางปกครองแล้ว แต่ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและได้ลาออกจากราชการ**เนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพ** มีประเด็นน่าสนใจว่า

(๑) เจ้าหน้าที่ผู้นั้น... จะต้องรับผิดชดใช้ทุนที่ได้เบิกหรือได้รับไปแล้วคืนแก่หน่วยงานทางปกครองผู้ให้ทุนการศึกษาหรือไม่ ?

(๒) ศาลมีอำนาจปรับลดเบี้ยปรับให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทุนและผู้ค้ำประกันที่ผิดสัญญาการรับทุนหรือไม่ ? เพียงใด ?

มูลเหตุของคดีเกิดจาก ขณะนายเก่งเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ตำแหน่งพนักงานดับเพลิง ได้ทำสัญญารับทุนการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต กับเทศบาลแห่งหนึ่ง ต่อมานายเก่งได้ยุติการศึกษาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาและได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการ เพราะมีปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับสายตา เทศบาลจึงมีคำสั่งให้นายเก่งพ้นจากตำแหน่ง

หลังจากนั้น เทศบาลได้มีหนังสือแจ้งให้นายเก่งชดใช้เงินทุนที่เบิกไปแล้วพร้อมเบี้ยปรับ แต่นายเก่งเพิกเฉย เทศบาลจึงมีหนังสือถึงนายกันต์ในฐานะผู้ค้ำประกันให้รับผิดร่วมกับนายเก่ง แต่นายกันต์เห็นว่าการที่นายแก่งไม่สามารถเรียนต่อและทำงานชดใช้ทุนได้เพราะ**มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ** โดยเทศบาลได้อนุญาตให้นายเก่งลาออกแล้ว นายเก่งจึงมิได้ผิดสัญญาการรับทุน ดังนั้น ตนเองจึงไม่ต้องรับผิดตามสัญญาค้ำประกัน

เทศบาลได้นำคดีมาฟ้องเพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาให้นายเก่ง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) และนายกันต์ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินทุนที่เบิกไปแล้วจำนวน ๖๖,๐๐๐ บาท พร้อมเบี้ยปรับอีก ๒ เท่า จำนวน ๑๓๒,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๙๘,๐๐๐ บาท

ประเด็นปัญหา คือ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองกระทำผิดสัญญาการรับทุนและการค้ำประกันตามสัญญาดังกล่าวหรือไม่ ? และหากเป็นการผิดสัญญา จะต้องชดใช้เงินคืนให้แก่ผู้ฟ้องคดีหรือไม่ ? เพียงใด ?

รู้กฎหมายได้ประโยชน์

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ **มาตรา ๓๘๓ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์** ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าเบี้ยปรับที่ริบนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ในการที่จะวินิจฉัยว่าสมควรเพียงใดนั้น ท่านให้พิเคราะห์ถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สิน”

มาตรา ๖๘๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันว่าค้ำประกันนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ค้ำประกันผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่ง เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้นั้น” **และมาตรา ๖๘๓** ที่บัญญัติว่า “อันค้ำประกันอย่างไม่มีจำกัดนั้นย่อมคุ้มถึงดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทนซึ่งลูกหนี้ค้างชำระ ตลอดจนค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้รายนั้นด้วย”

คดีนี้ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัย ดังนี้

“เปิดปมคิด” ข้อ (๑) นายเก่งจะต้องรับผิดชดใช้ทุนที่ได้เบิกหรือได้รับไปแล้วคืนแก่เทศบาลผู้ให้ทุนการศึกษาหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า สัญญาการรับทุนทำขึ้นเนื่องจากเทศบาลมีเจตจำนงที่จะส่งบุคคลไปศึกษาในประเทศเพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญงาน แล้วให้กลับมารับราชการเพื่อประโยชน์แก่เทศบาล เมื่อนายเก่งได้เบิกทุนการศึกษาไปแล้ว ๒ ปีงบประมาณ รวมเป็นเงิน ๖๖,๐๐๐ บาท แต่ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และได้ลาออกจากราชการ**โดยที่เทศบาลไม่ได้เห็นชอบให้ยุติการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา** จึงเป็นการ**ประพฤติผิดสัญญาซึ่งต้องรับผิดตามข้อกำหนดในสัญญาการรับทุน**ทันที แม้การลาออกจากราชการ นายเก่งจะได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับสายตา ก็หาใช่เหตุผลที่จะทำให้นายเก่งจะไม่ต้องรับผิดชดใช้เงินทุนดังกล่าว

ดังนั้น นายเก่งจึงต้องรับผิดชดใช้ทุนที่ได้เบิกไปแล้วเป็นเงิน ๖๖,๐๐๐ บาท คืนแก่เทศบาล

"เปิดปมคิด" ข้อ (๒) ศาลมีอำนาจปรับลดเบี้ยปรับให้แก่นายเก่งผู้ได้รับทุนและนายกันต์ผู้ค้ำประกันที่ผิดสัญญาการรับทุนหรือไม่ ? เพียงใด ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เบี้ยปรับมีลักษณะเป็นค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนซึ่งคู่สัญญากำหนดไว้ล่วงหน้าให้เจ้าหนี้มีสิทธิริบหรือเรียกเอาจากลูกหนี้ได้หากไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง เมื่อสัญญาการรับทุนกำหนดให้นายเก่งผู้รับทุนต้องชดใช้เบี้ยปรับให้แก่เทศบาลผู้ให้ทุนเป็นจำนวนเงิน ๒ เท่าของเงินทุน แต่พฤติการณ์การกระทำผิดสัญญาของนายเก่งที่ได้เข้าศึกษาตามสัญญาการรับทุนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๐ โดยในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ ได้ลงทะเบียน ๖ รายวิชา ไม่ผ่านการประเมิน ๔ รายวิชา และในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ ลงทะเบียน ๒ รายวิชา ไม่ผ่านการประเมินทั้ง ๒ รายวิชา เนื่องจากมีปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับสายตา ประกอบกับการที่แพทย์ซึ่งนายเก่งเคยตรวจรักษาทางสายตา ไม่อาจชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาการป่วยของนายเก่งได้ว่าอยู่ในระดับใด เนื่องจากไม่ได้มารับการรักษาต่อเนื่อง สถานพยาบาลจึงทำลายเวชระเบียนของนายเก่งนั้น

แสดงให้เห็นว่า**อาการป่วยของนายเก่งไม่ร้ายแรงถึงขนาดเป็นอุปสรรคสำคัญ**ต่อการศึกษาหรือการทำงานจนต้องยุติการศึกษาและลาออกจากราชการ อันเป็นกรณีที่จะไม่ต้องรับผิดชดใช้เบี้ยปรับให้แก่เทศบาล แต่กรณีดังกล่าวก็มีเหตุอันสมควรที่ศาลจะพิจารณาลดเบี้ยปรับให้แก่นายเก่งได้ตามมาตรา ๓๘๓ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้คิดเบี้ยปรับเพียง ๑ เท่าของเงินทุนที่ต้องชดใช้คืนแก่เทศบาล รวมเป็นเงิน ๑๓๒,๐๐๐ บาท *(ชดใช้เงินทุนคืน ๖๖,๐๐๐ บาท + เบี้ยปรับ ๑ เท่า ๖๖,๐๐๐ บาท)*

ส่วนความรับผิดของนายกันต์ผู้ค้ำประกันซึ่งได้ทำสัญญาค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาไว้ จึงต้องร่วมรับผิดกับนายเก่งในการชดใช้เงินทุน เบี้ยปรับ และดอกเบี้ยนับแต่วันผิดนัดให้แก่เทศบาลตามสัญญาค้ำประกัน ทั้งนี้ ตามมาตรา ๖๘๐ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พิพากษาให้นายเก่งและนายกันต์ร่วมกันหรือแทนกันรับผิดชดใช้เงินทุนและเบี้ยปรับจำนวน ๑๓๒,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงินดังกล่าวนับจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่เทศบาล *(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๐๒/๒๕๖๒)*

รู้ไว้บอกต่อ

๑. กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐทำสัญญารับทุนการศึกษาและได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานทางปกครองต้นสังกัด แต่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือประพฤติผิดสัญญา ไม่ว่าจะเป็นเพราะหลีกเลี่ยงไม่เข้าหรือไม่อยู่ศึกษาในสถานศึกษาที่กำหนด การยุติหรือเลิกการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานผู้ให้ทุน หรือการไม่ยอมเข้ารับราชการอยู่ในสังกัดของหน่วยงานผู้ให้ทุนก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้รับทุนการศึกษารวมถึงผู้ค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาจะต้องรับผิดชดใช้ทุนโดยต้องคืนเงินทุนตามจำนวนที่ได้รับไปแล้ว พร้อมเบี้ยปรับและดอกเบี้ยตามกฎหมายของต้นเงินดังกล่าวด้วย ซึ่งเบี้ยปรับตามที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาการรับทุนการศึกษานั้น หากศาลเห็นว่าเป็นจำนวนที่สูงเกินส่วนหรือมีเหตุอันสมควรลดให้ ศาลก็มีอำนาจพิจารณาลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ตามมาตรา ๓๘๓ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๒. การยุติหรือเลิกการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา หรือการไม่เข้ารับราชการในหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งเป็นผู้ให้ทุนการศึกษา เพราะเหตุที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทุนอ้างว่ามีปัญหาด้านสุขภาพนั้น หากอาการเจ็บป่วยดังกล่าวไม่ร้ายแรงถึงขนาดจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการศึกษาหรือการทำงาน ก็ไม่ถือเป็นเหตุที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่ต้องรับผิดชดใช้เงินทุนคืนพร้อมเบี้ยปรับตามสัญญาให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดที่ให้ทุนการศึกษาแต่อย่างใด

(ปรึกษาคดีปกครองได้ที่สายด่วนศาลปกครอง ๑๓๕๕ และสืบค้นบทความเรื่องอื่น ๆ ได้จาก www.admincourt.go.th เมนูวิชาการ เมนูย่อยอุทาหรณ์จากคดีปกครอง)